

13/11/2025

לכבוד

יעל ארקין, מנכ"לית תנו לחיות לחיות
שחר דין, מנכ"ל אנימלס
עדית רומנו ומיטל בן ארי, מייסדות ומנכ"ליות שותפות של חוות החופש
יובל חיורוני, מנהל המטה לקידום טבעונות בצה"ל
ד"ר איתי רופמן, מנכ"ל משותף, מכון גיין גודול ישראל
שרון כהן, מנכ"לית ומייסדת חוות להתחיל מחדש
עו"ד אהוד פלג ועו"ד ליאור חריש, יו"ר משותפים של פורום עורכי דין ישראלים להגנת בעלי החיים
ירון לפידות, מנכ"ל חופש לבעלי חיים
אלית גלעד, מנהלת קהילת שומרים על בעלי הכנף
מיכל זייצוב-רז, זואולוגית ואקולוגית, שומרי חולות ראשלי"צ
עופרה רוזנשיין, מנכ"לית ראשון אוהבת חיות
אלה אבין, מזכ"ל נח- התאחדות הארגונים למען בעלי חיים
אורן אדר, מנהל הלובי למען בעלי חיים, ראש העין
קרן אור סולומון, מייסדת ומנכ"לית חוות קרן אור

הנדון: חוות התנינים במושב פצאל

(מכתבכם מיום 7.8.2025)

במכתבכם אשר בסמך הלנתם על אופן הטיפול בעניין התנינים בפצאל, והעליתם מספר דרישות, שעניין תחקור המקרה ומניעת מקרים דומים בעתיד.

סגירתה של חוות התנינים בפצאל הייתה פעילות משותפת ומתואמת של קמ"ט שמורות טבע, גורמי המנהל האזרחי, השירותים הווטרינריים במשרד החקלאות וחטיבת מדע ואכיפה ברשות הטבע והגנים. לפיכך, להלן תובא תשובתנו המשותפת, למכתבכם ולסוגיות המפורטות בו.

בפתח הדברים נבקש לעמוד על הרקע אשר הוביל להחלטה בעניין חוות התנינים.

אופן הטיפול בתנינים בחווה יצר חשש ממשי לסיכון שלום הציבור

1. כידוע, תנין היאור הינו מין טורף ומסוכן העלול לגרום לפציעתו הקשה של אדם ואף למותו. החזקתם של התנינים בחווה בפצאל נעשתה ללא ההיתרים הנדרשים לפי הדין וחרף דחייתה של עתירה שהגיש בעלי החווה (בג"ץ 7546/18 **ביתן ניסים ובניו נ' השר להגנת הסביבה ואח'**, 10.11.20 [פורסם בנבו].

2. לאורך השנים, נעשו פניות חוזרות ונשנות של גורמי המקצוע לבעלי החווה, ניתנו לו אזהרות, ובלית ברירה אף בוצעו תיקונים בחווה על ידי המנהל האזרחי ובמימונו. הכל במטרה למנוע בריחתם של תנינים וכניסת גורמים פרטיים באופן בלתי מבוקר ומסוכן לשטחה של החווה.

3. על אף האמור, אירעו מספר מקרים של בריחת תנינים מהחוזה, אשר אך בנס עלה בידי הרשויות ללכודם מבלי שנגרם אסון.
4. בחודש אפריל 2024, הוצא לבעלי חוות התנינים מכתב ליקויים חמור נוסף, ע"י עוזר ראש המנהל האזרחי. חרף זאת, המצב לא השתנה והחוזה הוסיפה להוות מוקד סיכון משמעותי.
5. במקביל, הלכה והתגברה תופעה של כניסת גורמים פרטיים באופן בלתי מבוקר וללא אישורים לתוככי החווה, בניסיון לאתר את התנינים. במסגרת זו נהגו "המבקרים" בחווה לתעד את הביקורים האמורים, ואת עצמם כשהם מתקרבים לתנינים, משליכים עליהם חפצים ואף תופסים בזנבם.
6. כאמור, פניות חוזרות ונשנות לבעלי החווה על מנת למנוע תופעה זו, נותרו ללא מענה ראוי, ואם בכלל.
7. לבסוף, בשנתיים האחרונות ולאור המצב הביטחוני, עלה החשש להתרחשות אירוע קיצון של פעילות חבלנית יזומה. כך, פריצה של גדרות החווה ע"י גורמים עוינים עלולה הייתה להביא לפיזור רחב היקף של התנינים בסביבה ולסיכון משמעותי לציבור.

המצב הווטרינרי הקשה בחוות התנינים בטרם סגירתה

8. במשך שנים לא טופלו התנינים בחווה כראוי, והוחזקו בתנאים סניטריים ווטרינריים ירודים במיוחד. כך, לא סופקו לתנינים תנאי תזונה מספקים ולא היה במקום פיקוח ווטרינרי. בנוסף, הבריכה בה שהו התנינים הייתה עכורה, מזוהמת ומלאת בוצה המלמדת על כך שהמים בה כלל לא הוחלפו וסוננו.
9. כתוצאה מטיפול לוקה זה, היה מצבם של התנינים ירוד ביותר, חלק לא מבוטל מהתנינים היו פצועים פיזית ואף סבלו מנכויות שנבעו מקניבליזם בינם לבין עצמם.
10. בעלי החווה הגדיל לעשות ואף נהג להאכיל את התנינים הבוגרים בפגרי תנינים צעירים שנשחטו. גורמי המקצוע הגיעו לכלל מסקנה, כי אבקועים נטרפו אף הם, דבר אשר בא לידי ביטוי בחוסר בתנינים צעירים בבריכה.
11. יוער, כי הדברים אף הובאו לידיעתה של יועצת ראש הממשלה לענייני בעלי חיים, הגב' טל גלבוץ, בפגישה שערכו גורמי המינהל האזרחי עימה באפריל 25', במהלכה נדון גם עניין זה, לבקשתה. במסגרת השיחה הציעה זו את סיום חייהם של התנינים, לאור העובדה שתנאי חייהם מהווים סבל כשלעצמם.

ניסיונות רבים לאורך השנים למצוא פתרונות לא צלחו בהיעדר שיתוף פעולה מצד הבעלים

12. בין השנים 2011-2025 נערכו ביקורות חוזרות ונשנות של גורמי המקצוע בחווה בהן נמצאו ליקויים אבטחתיים, בטיחותיים ווטרינריים חמורים. כל אלה הובאו בפני בעל החווה, לצד התראות כי עליו לתקן את המצב האמור ללא דיחוי – אך ללא תגובה מעשית מצידו.
13. במקביל, בשנים אלה התקיימו פעם אחר פעם מגעים בין הגורמים השונים לבין בעלי חוות התנינים בניסיון להביא לפינוי החווה מרצון, ולכל הפחות לתיקונם של הליקויים על-ידו.
14. בין היתר נטען במספר הזדמנויות על ידי בעל החווה כי הוא בוחן את האפשרות של הטסתם של התנינים למדינות בחו"ל, מהלך שאילו היה יוצא אל הפועל היה זוכה לתמיכת גורמי המנהל האזרחי, אך מאמצים אלה עלו בתוהו.
15. בשנת 2018 הוצא לחוות התנינים צו לסילוק מפגע תברואתי, אשר לא יושם על-ידי בעלי החווה.

16. כתוצאה מכך המנהל האזרחי נאלץ לא פעם לבצע במימונו ובאופן עצמאי אחד צדדי צעדים מניעתיים להפחתת הסיכון מהחוזה. כך למשל, בשנת 2018 גידר המנהל האזרחי פעמיים את החוזה במקטעים שונים של הגדר.

17. כפי שתואר לעיל, תופעה מסוכנת ובלתי נשלטת שהתקיימה בחוות התנינים, אף היא לא זכתה למענה מצד הבעלים. אזרחים אשר נהגו להיכנס באופן בלתי מורשה או מפוקח לחווה נהגו להתגרות בתנינים, לזרוק עליהם חפצים, למשוך בזנבם ועוד. תיעודים אלה היו עולים חדשות לבקרים ברשתות החברתיות.

18. משכך היו פני הדברים, גורמי המקצוע שעסקו בנושא הגיעו לכלל מסקנה, כי מדובר **בסיכון מיידי לשלום הציבור** וכי מתוקף אחריותם וסמכותם, חלה עליהם החובה למנוע אותו.

19. לפיכך, הורה קמ"ט שמורות טבע במנהל האזרחי, על מתן היתר מיוחד לציד של חיית בר מוגנת בהתאם לסמכותו מכח הצו בדבר הגנה על הטבע (יהודה והשומרון) (מס' 363), תש"ל-1969.

20. סיכומם של דברים, כלל הגורמים המעורבים קיבלו את ההחלטה על סיום חייהם של התנינים בצער רב, אך מתוך **תחושת אחריות ומחויבות לשלום הציבור וחמלה על בעלי החיים**. זאת לאחר ניסיונות רבים למציאת פתרונות חלופיים, התראות חוזרות ונשנות, התממשותם של סיכונים כגון בריחת תנינים וכניסת אזרחים בלתי מורשים לשטח החווה והתגברותו של החשש מאירוע חבלני.

21. כל אלה, לצד היעדר פתרון ישים אחר הובילו למסקנה כי מדובר **בסיכון ממשי ומיידי לשלום הציבור** וכי אין בנמצא פתרון ישים אחר. למרבה הצער, גם מצבם הקשה של התנינים עצמם, תרם להחלטה האמורה.

התייחסות מפורטת לסוגיות שהועלו במכתבכם

22. **פתיחה בחקירה והדרישה לשקיפות** – כפי שפורט בהרחבה לעיל, החלטת הרשויות המוסמכות התקבלה מתוקף סמכותן כדן, לאחר שנים של ניסיונות למצוא פתרונות חלופיים למצב, לאחר ששקלו את מכלול השיקולים הנדרשים לעניין, ולאור הסיכון אשר נשקף לציבור.

בנסיבות אלה, לא סברנו שיש מקום לפתיחת חקירה או בירורים נוספים בנושא.

23. **קידום נהלים ברורים** - סיום חיי התנינים נעשה בהתאם להיתר הציד שניתן ולפי פרוטוקולים בינלאומיים מקובלים הנהוגים בחוות תנינים ברחבי העולם. כאמור, ההחלטה על ביצוע ירי התקבלה מתוך רצון לצמצם את סבלם של התנינים, אשר חיו בתשתיות ירודות ותנאי מחיה קשים, לצד הגנה על הציבור מפני סיכונים מידיים.

אין חולק, כי מדובר במקרה ייחודי וקיצוני, והסיכוי להתרחשותו של אירוע דומה, נמוך ביותר. לכן לא מצאנו לנכון לקדם כתיבתו של נוהל אחיד. תכליתם של נהלים להסדיר פרקטיקות עבודה נהוגות, אשר חוזרות על-עצמן, ולא כך המצב בענייננו.

24. **התחייבות לעדכון ושיח** – לאור סיקור תקשורתי לא מבוטל לו זכה המקרה לאורך השנים יש להניח כי ארגוני זכויות בעלי חיים היו מודעים למצב בחוות התנינים ולמצוקה המתמשכת. אילו היה בידיהם להציע פתרונות או חלופות **ישימות** אלה היו מובאות לבחינתנו.

סיכום – הפעילות בוצעה בסמכות ובאחריות, לאחר היוועצות ומיצוי דרכים חלופיות

25. כמפורט לעיל, הפעולה בעניין זה נעשתה בסמכות, באופן מקצועי, אחראי ובתיאום מלא בין הרשויות המוסמכות. דרך הפעולה בה נקטו הרשויות בסופו של דבר, נבחרה לאחר שנים של ניסיונות כושלים לשנות את המצב בחוות התנינים ולאחר שכל שאחר החלופות מוצו ללא הצלחה.

בנסיבות הקשות אשר שררו בחוות התנינים לא נותרה בידי הרשויות ברירה, אלא האמצעי שנבחר והביצוע היה תוך הקפדה על טובת הציבור ובעלי החיים.

26. התגברות החשש לשלום הציבור כתוצאה מהמצב החמור בשטח החווה ובמקביל היעדר שיתוף פעולה מצד בעליה, היוו המניעים המרכזיים של גורמי המקצוע להחלטה על סגירת החווה בדרך שנבחרה.

בברכה,

רשות הטבע והגנים
השירות הווטרינרי
משרד החקלאות

קמ"ט שמורות טבע
המינהל האזרחי
והפארקים

העתקים :

גב' טל גלבוע- יועצת ראש הממשלה לזכויות בע"ח
ח"כ יוסף טייב , יו"ר ועדת חינוך
מר מתניהו אנגלמן, מבקר המדינה